

MODERNA TIDER

Majnumret 2001

En lärare skall vara genuint intresserad av och kunnig i sitt ämne. Det är detta som ger lärarens 'raison d'être' och ur vilket dennes pedagogiska gärning ytterst framspringer och på vilket den nödvändiga auktoriteten vilar. Denna enkla sanning, till vilken fortfarande de allra flesta lärare mer eller mindre medvetet bekänner sig, må tyckas vara alltför okontroversiell för att allvarligt kunna ifrågasättas. Dock så är tyvärr inte fallet, utan under en längre tid har det traditionella bildningsidealet eroderats. En av orsakerna till denna beklagliga utveckling har varit en vulgäruppfattning om kunskap såsom huvudsakligen bestående av isolerade fakta, och därmed prisgiven åt tidens obönhörliga tand. Det viktigaste har därmed blivit inte att belasta sitt minne med förgängligt stoff utan lära sig att söka kunskap. En programförklaring som dels förtränger att denna förmenta kunskapsinhämtningsteknik är om något underkastat modets växlingar och dels förnekar att djupare och universiellare förståelse må exemplifieras och levandegöras av just fakta.

Skolan lär vara i kris, något som de flesta debattörer tycks vara rörande överens om. Det är då lätt att skylla på lärarna och se en förklaring i deras förment bristande pedagogiska skicklighet. Att då satsa ökade resurser på att lära lärarna att lära bättre kan då ses såsom mycket bestickande och lovvärd, även om dessa resurser kommer att inskränka på lärarnas ämneskunskaper, ty kunskapsnihilister framhåller att lärare i stort sett inte behöver kunna något utöver det stoff de förväntas förmedla.

Problemet är att det inte finns något effektivt sätt att lära ut hur man lär ut. Detta kan synas något paradoxalt med tanke på den aktiva disciplin som pedagogiken utgör. Denna paradox uppstår ur en missuppfattning om vad pedagogik, såsom akademisk disciplin, egentligen innebär, ty denna befattar sig inte med den praktiska frågan om att vara en effektiv lärare; en missuppfattning som bottnar i en naivt positivistisk uppfattning om forskning och vetenskap. Denna naiva uppfattning omfattas tyvärr inte endast av en oreflekterande allmänhet, utan även av politiker, som i en ohelig allians med byråkrater och opportunistiska akademiker, proklamerar införandet av en ny vetenskap - 'utbildningsvetenskap', vars relevans till utbildning endast vilar på själva benämningen, ty denna 'påse' har ännu inte fyllts med något innehåll.

En parallell utveckling är den växande betoningen på så kallad ämnesdidaktik. Återigen kan detta ses som en bestickande fokusering på själva inlärningsprocessen. Problemet är åter innehållet. Jag skall nu inskränka mig till matematik-didaktiken, som jag har störst erfarenhet av och är mest kompetent att bedöma. Först och främst skall man ha klart för sig att det föreligger en kvalitativ skillnad på forskning och utredningsarbete. En vetenskap behöver en metodik, vägledes av en teoretisk paradigm, och bör framförallt producera resultat, som kan bedömas och uppskattas av utomstående. Vetenskapens tjusning ligger i att den ger insikter, oftast överraskande och inte sällan motstridiga gentemot det så kallade sunda förnuftet. Jag har förgäves försökt utröna vari består matematik-didaktikens 'sanningar', på vilka kriterier stödjer den sig på för att kunna åberopa den auktoritet som en sann vetenskap åtnjuter? Jag kan inte sluta annat än att matematik-didaktiken som bäst utgör en filosofiskt reflekterande aktivitet, som ligger på en hög 'meta-nivå', och som därmed endast har ytterst perifär relevans till skolans högst akuta och jordnära problem. Tyvärr måste jag dra slutsatsen att satsningen på matematik-didaktik endast är ett led i en allmänare strävan att ge lärarhögskolorna högre akademisk status genom att ge dessa en chimär forskningsanknytning.

Det kan tyckas småsint att förmena kolleger en akademisk identitet, ty skall inte forskningen vara fri och inte rygga från några utmaningar? Givetvis, men det är ohederligt att för detta ändamål utnyttja skolans prekära situation utan att på något sätt kunna dokumentera sitt värde. Det vore ytterst olyckligt om debatten om skolan leds in på ett stickspår, när det ytterst handlar om kunskapen egenvärde i samhället, och att lärarnas sjunkande status endast kan återvinnas genom att de återigen bildar stommen i den bildade allmänheten.

Ulf Persson
(18/4 2001)

(Prof. i Matematik vid Chalmers
Ordf. i Svenska Matematikersamfundet)